

www.ub.edu.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Број 20.

У Београду 28. Маја 1874.

Година I.

Илази сваке
недеље.

СИОН

ЗА СВЕ СРПСКЕ КРА-
ЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД.
60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА
ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ
3 ФОР. НА ТРИ МЕС.
15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И
50 НОВ.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА ОД
НЕРЕДОВНИХ ДОПИС-
НИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

ПРЕТПЛАТА СЕ ШАЉЕ
НАПРЕД УРЕДНИШТВУ.
УРЕДНИШТВО ЈЕ У БО-
ГОСЛОВИЈИ.

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује проф. богосл. архим. Нестор.

Пројект о поболшању материјалног стања, нашега свештенства.

Сваком великом делу у народњем животу треба да прет-
ходи неко спремање, ако га већ не би од једном изазвале
тешке нужде и невоље, које не би чекале времена за прет-
ходну спрему. Па и дело о поболшању стања нашега свеш-
тенства, које је такође једно важно дело међу другим делима
народњим требало је претходне спреме, те да се на чис-
тину изведе и да у решењу своме не буде штетно по народ
и по свештенство. Оно је покретано периодично од самог оног
момента од када је ова малена земљица наша почела славити
своје ослобођење и државну своју самосталност, па се тако
мало по мало и решавало, али све са неким крпежем, са не-
ким изменама и допунама постојеће већ тарифе за чиновдеј-
ста и начина о наплати.

Но у доцније време, нарочито од измене устава земаљ-
ског, ово питање изађе на дневни ред и захте радикал-
нога решења.

Сви јавни органи наши једногласно тврдише, да је
крајње време, да се и сталезу свештеничком материјално стање
улепшта, *но како и на који начин?* — у томе се неподуда-

рачу. Једни хтедохе да се тарифа повиси, па да остане овај исти начин наплате, какав и данас постоји. Други напротив тражише, да се тај начин наплате за свршена свештенодејства са свим укине, па да се свештенству да плата одсеком као и осталом чиновништву.

Сабор Архијерејски, као по све надлежан у решавању овога питања прихватио га је срдачно и постарао се, да га помоћу искусних људи подробно разбере и за коначно решење спреми. С тога још пре три године преко министра просвете и црквених дела, одреди на ту целъ 4. стручна човека, те у заједничком збору и договору израдише пројект, како мисле да би требало помоћи свештенству а и народ не обтеретити.

Предајући тај пројект јавности ми засад задржавамо свој говор о њему; а кад пројект буде наштампан, ми ћемо исказати своје мишљење о њему. Међутим радоваћемо се ако и из народа чујемо глас који би добре или рђаве стране његове, ако их буде имало, обележио и претресао. Ево тог пројекта :

Господите министре,

Актом својим од 8 Дек. пр. год. № 5631. изволили сте одредити потписане у комисију: *да промисле и саставе предлоге о побољшању свештеничкога стања.*

Потписани су се тога ради, световали, и сад имају част да вам поднесу оно што су радили.

По самој природи ствари, којом су почаствовани да се занимају, потписани су претресали:

I.

Питања, која се тичу парохија, пароха и наплате за свештенодејства, која коме пароху припадају.

II.

Питање о фонду за престареле или изнемогле за службу свештенике, и свештеничке удовице и сирочад:

III.

Услове за бољу, ширу и темељнију спремину младића, који желе ступити у свештенички чин.

IV.

Услове за чвршћу дисциплину у свештеничкој јерархији.

V.

Учешће свештенства у радњи авхирејскога сабора.

VI.

Питање о манастирским парохијама, и најпосле

VII.

Питање о свештеничкој вересији.

I.

Материјално стање свештенства путем законодавства, може бити побољшано на два начина: да му се одреди стална плата, или да се тарифа повиси.

Опај први начин претпоставило је већином и само свештенство овоме другоме, као што се види ис писмених изјава, које је оно дало г-ди архијерејима, и које смо ми све најпре прочитали. Сабор архијерејски (у одлуци својој од 15. Септ. 1870. № 38) такође прима у основу тај начин, и ако се, за сада, не би он мого остварити, предлаже да се од сваке главе пореске наплаћује по 4 цв. уз порез у име бира и још неких других доходака свештеничких.

Размисливши о овој ствари ми нисмо могли предложити систематичку плату свештеницима

а) што ни мало нема изгледа да би народ пристао на то;
 б) што би тим начином, баш и кад би народ пристао, свештенство било отргнуто од народа и народ од свештенства, а то никако не треба потпомагати;

в) што би то било од штете за само свештенство, пошто је известно да би оно, с одређеном платом, било изложено већој сиротињи него што је сада, и већој не самосталности него сада.

За то смо ми остали при тарифи за извесна свештенодејства, а место бира, литија, водица, миросања, исповести и других неких добровољних давања предлажемо да се наплаћује од сваке пореске главе по 8 гр. уз порез сваке по го-

дине. Новац тај да се скупља у један општи фонд, у месту централне управе, и из њега да се даје помоћ свештеницима по класама, као што је стављено у пројекту који вам овде подносимо.

Имамо да кажемо да ово плаћање (4 цв. годишње с главе на главу) не износи више него што се до сада плаћало. Јер, по доста блиском рачуну до сада су: бир, литија, пронешење водица, миросање, целивање, исповест доносили свештенику од сваке пореске главе нешто више од 16 гр. чар. годишње, а у то нису узета она давања у природи, као руно вуне, пастрма, чанак пасуља, које пиле, јајце и друго.

К томе је тарифа за опела смањена од 18 на 16 гр. (за велико) и од 9 на 8 (за мало опело).

За венчање је истина нешто увећано, али то за најбогатију класу, а за најсиромашнију је само 20 гроша.

Управо се може рећи, да ће по нашем пројекту народ мање давати свештеницима него до сада, а свештенство ће бити задовољније него до сада, то пак зато, што ће ону класну помоћ добијати поуздано сваког месеца, те ће му она, нарочито у летње доба, бити права благодет.

Може се узети да је на добро и свештенству и парохијанима, што смо парохијама норму поставили 250 до 300 домова. На мање нисмо слазили за то, да се неби множио свештенички пролетаријат, који је штетан са сваке стране. А 250—300 домова, при добру здрављу, при вољи к раду, и доброј наплати, може лако опслужити један свештеник. У осталом комисија воли мање а добро награђених и обилних радом свештеника, него њих много гладних и беспослених.

Капеланије као и до сада, одређиваће се где има прота, како би капелан помагао проти у парохији му. Али комисија, овом приликом, не може да не изјави како је врло потребно препоручити протама, да капелана шаљу у нурију место себе само онда кад баш никако не могу сами да стигну. Без тога се често догађају злоупотребе, и тужбе и противу

тужбе, које се не могу да размрсе. Прота пак што год више буде свршавао сам свештенослужбеништва у парохији, све ће то бити ближи к народу и народ к њему, а то се свакад и има да жели.

Класе смо за помоћ свештеничку поставили колико за отликовање, толико и за то, да би се могло помоћи свештеницима у оним местима, у којима и повећана тарифа не би помогла, а међу тим свештеничко је дејствовање потребније на тим местима него игде, на прилику, свуда по планинским парохијама од Лознице до Јастрепца.

Протски печати већ су постали предмет јавних жалба и на скупштинама; па како они нису никаква већа гаранција за брак, нити каква олакшица у одговорности за свештенике, који венчање свршују, ми смо мњења, да се без њих сасвим може обићи. А баш и ако остану, такса за њих до сад плаћана укида се, а протама се даје накнада из фонда за то, по пројекту.

Питање о парохијским кућама расправили смо онако како гласи пројект за то, што смо се бојали, да иначе не би парохијска кућа омахњивала многога свештеника да се за времена не састара за своје слеме, те би му деца, после смрти, особито ако би умрљо раније, остала сасвим без крова.

(НАСТАВИТЕ СЕ),

Историјски развитак српске цркве

(НАСТАВАК.)

Не може се по сигурно одредити, који су по именице митрополити управљали Црном Гором, од преласка Црнојевића до митр. Данила Петровића Његуша; тек се по споменицима, који су до нас дошли у књигама и разним повељама може нагађати, да су за време од близу 200 година (1499—1697. г.) управљали црквом црногорском ови митрополити:

1, *Макарије Кореничић*. Он је управљао црквом 1550—1568. године.

- 2, *Пахомије*, око 1569. г.
 3, *Венијамин*, око 1582. г. (српски далм. маг. 1854. г. стр. 40).
 4, *Рувим I*, око 1608—9. (Rad jugosl. acad. Zagreb. I, 176, 5.)
 5., *Рувим II*, Око 1631. године.
 6., *Мардарије*, око 1650. године.

7., *Рувим III*. Бољевић. Он је управљао црквом и народом црногорским око 1675. г. За време његова управљања, племена: *братоножићи*, *дрекаловићи* и *Кучи*, који су од арбанашких попова обраћени били у рим-папску цркву, враћени су опет у источну или православну. — Рувим је био родом из Бољевића у Црници, па се по томе извао „Бољевић.“

Под овим првим митрополитима, који су владали Црном Гором, била је та земља мирна од Турака, који су тада на другим странама тражили и нашли себи доста посла. Пуних је сто година прошло и Турци нису јако нападали на Црну Гору; а тако исто ни Црногорци нису тражили зађевице са Турцима. За то дуго време, умножише се у Црној Гори *потурчењаци* и народ у неким крајевима, као што мало прије споменуемо, за време Рувима III. преврну вером и приљуби се Риму и римској цркви. Али се Црногорци на скоро досете злу, и по настојавању својих митрополита, примише потекар православну веру.

Баш у то исто време, кад се црногорци у вери праће-довској поколебаше, у савезу са Мљечићима зарате се они с Турцима и ови под заповедништвом скадарског паше Сулејмана дигну (1690. г.) силну војску, и пођу на Црну Гору. На руди су им били црногорци — потурчењаци. Још пре битке, Црногорце остави мљетачка војска, те се тако они сами одупру големој сили турској. После крвавога боја, Турци продру на Цетиње, *раскопају манастир, што га је подигао Црнојевић Иво* и по кратком времену врате се натраг, оставивши мали градић Обод у рукама црногораца-потурчењака¹⁾.

1) Историја Срп. Народа за школе, од 1866. г. стр. 135.

Око тога времена, управљао је народом и црквом црногорском, митрополит:

8., *Висаријон*. Њега Мљечићи у договору с потурчењацима отрују год. 1689., те с тога црногорци остану за неко време расути, без свог поглавара.

После њега дошао је за митрополита:

9., *Сава* Очинић (1692. г.). Он је био митрополит само три године.

У опште, о митрополитима до Данила Петровића Његуша, сви историци не говоре једнако¹⁾. Али свакојако зна се, да је 1697. год. постављен био за митрополита црногорског:

10., *Данило* Петровић Његуш. Њега је завладичио патриј. српски Арсеније III. Чарнојевић у Сечуји. На сабору, који је држан поводом његова владичења, били су митрополити: Захумски (или Хумски) и бачки; јепископи: јанопољски, вршачки и зворнички и архимандрит Аћим Ђурђевац²⁾ У време

¹⁾ Тако: код владике Петар Петрановић II., у његовој „краткој Историји Црн. Горе,“ штампаној у „Грлици,“ календару црногорском од 1835. г. набрајају се по реду од владике Вавила до Данила ови (стр. 63.—): 1. Ђерман, 2. Павле, 3. Василије, 4. Никодим, 5. Рувим Бољевачки, 6. Пахомије коман, 7. Мардарије којенићанин, 8. Рувим вељекрајски, 9. Василије вељекрајски, 10. Висаријон Бајза 11. Сава Калуђеричић. — У Милутиновићевој „Историји Црн. Горе,“ у Беогр. 1835. стр. 24 sqq. 1. Ђерман, 2. Павле, 3. Никодим, 4. Мардарије, 5. Пахомије, 6. Рувим, родом из Бољевића, 7. Рувим, родом из села велики (вељи) крај, 8. Василије, 9. Висаријон, 10. Сава. — У Милаковићевој „Историји Цр. Горе“ у Задру, 1856. год: 1. Ђерман, 2. Павле, 3. Василије, 4. Никодим, 5. Ромул, 6. Пахомије Команин, 7. Венијамин, 8. Рувим Његош и 9. Мардарије. (Упор: „кратки Очерет исторій православныхъ церквей „Е. Голубинскаго. Москва, 1871. г. стр. 602).

²⁾ „...Книшмиже въ тошъ съборе, прѣвѣ вѣсѣоскѣщенномъ митрополитѣ кнрѣ Сакатию зхдѣльскомъ, и митрополитѣ кнрѣ Исѣин ѿдинопольскомъ, епископѣ кнрѣ Спиридонѣ врѣшлукѣомъ, епископѣ кнрѣ Герасимѣ зворничкѣомъ, и преподобѣиши архимандритѣ ѿакимѣ Ђурђевацѣ... произбрахомъ уесѣишилаго ѿромонаха Данила, постриженѣка цетиньскаго, и с призваѣиѣмъ свѣтлаго и животворѣщаго дѣхѣ, постаѣихомъ его ко боголюбѣтвенномъ степенѣ архѣерейскомъ...“ У Милутиновића, стр. 31.

његово, јако су се били оснажили потурчењаци у Црној Гори, јер су их помагали Турци из Херцеговине и Арнаутске. Данило, да би једном на свагда учинио крај овоме злу, и очистио земљу од неверника — потурчењака, одважи се, да их све до једнога истреби. Случај један, који се на скоро десио био с њиме, још га боље утврди у овој његовој намери. Кад је био у Зети да освешта неку цркву, Турци га ухвате и затворе. Па кад се ослободи Турског сужанства, он се онда обрати својим православним Црногорцима, па им рече: да он више неће бити њихов поглавар, ако земљу не очисте од неверја. Православ. Црногорци, увиде и сами како им млога зла чине потурице, с тога драге воље приме савет Данилов, ударе изненада на њих, многе побију, а друге растерају или приморају да се поврате у хришћанство¹⁾. Ова ужасна сеча, која се може сравнити само са „вартоломејском ноћи,“ догодила се између 1702 и 1703. године. — Ето тако се Црногорци ослободе потурчењака и постану опет храбри браниоци вере и слободе....

(СВРШИТЕ СЕ.)

Папство и његова централизација.

(НАСТАВАК).

Прогонства, црквених раздори, страх да се мучеништву неће одолети, повукоше многе грађане сваког сталежа из дољег Египта у неприступне пустаре горњег Египта. Овде започиње калуђерство и испуњава се пророштво Исајино: „Радоваће се томе пустиња и земља сасушена, веселиће се и пустош и процветати као ружа. Процветаће обилно и веселиће се радујући се и попевајући.“²⁾

Ови свети људи остављајући оца, мајку, браћу, сестре, гозбе, богатства и весеља беху се одали на живот тако строг, да им се човек диви и тешко верује, кад чита њихове животописе. Калуђери (пустињаци) Павле, Кнтоније, Пафнуције, Па-

¹⁾ Истор. Срп. Нар. за школе, од 1866. г. стр. 136.

²⁾ Исајија гл. 35 1. 2.

хомије, Симеон Студита до краја века живеће за узор сваком калуђеру, који се ода делима витешким, ванредном прегоривању, мучењу нечувеном и посту најстрожијем. Калуђери живели су с почетка одвојено један од другог а после су завели манастире, устројили правила, и живели под управом једног старешине. Калуђери су се издржавали својом зарадом, зато нису толико ни пазили на науку, већ су особиту пажњу обраћали да страсти победе. Црква у ревнском калуђеру налази најбољег свог војника, њему не шкоди ни жега сунчана ни север зимни. Усрнути у најужасније пустоше, ићи на сусрет највећим опасностима, дати се растргнути од зверова, примити од незнабожаца или јеретика лаворов венац мучеништва, то њему служи за највећу славу. Калуђери су на истоку за први пет векова играли велику улогу, а да ли је епископство исцрпило сву корист од установе калуђерске, тешко је пресудити, јер има важних разлога *за и против*. О калуђерској установи много се писало и говорило, они су данас трн у оку многима и миогима. Но кад већ наиђосмо на њих, то да рекнемо коју о њима и то с гледишта правничкога. Да би то боље разјаснили ваља нам претрести човека и његова права.

Здрав разум не допушта, да је човек у почетку био као што беше доцније. Он је морао бити слободан ма на кратко време; а што је страстима подлегао те тиме слободу изгубио, то није могла никако решити идолопоклоничка философија него само Христос, који му је слободу повратио. Ни у једној системи пред хришћанске философије не налази се означено, да човек у човеку сматра свога брата и да ближњег љуби као самог себе. Томе је само Христос учио; јер ако у св. писму новог завета стоји, да слуге, робови верно служе своје господаре Бога ради, апостол одмах наставља господарима, да се не усуђују у својим слугама сматрати друго што до браћу, себи равну. У законодавству старог и новог света налазимо велику разлику; стари је свет личност

и слободу грађанску стапао у државу, док је нови свет, услед Христове науке, док не беше тиранство у Европи завладало, штитио и развијао лична права. До душе у Шпанији, после одкријања Америке, нађе се неких подлих богослова, који узеше у претрес да ли су Американци били људи, снабдени истим врлинама умним, као и европљани. Но ову блудњу, као и нека назови права великаша, племића и краљева средњег века историја не сматра друкчије него као насиље. У француској револуцији, која је доста зла а и добра учинила, конвентовци прогласише права човечанска, те их с тога многи и данас обожавају. Нама се чини, да та слава није заслужена, јер је човек по природи слободан, јер се је у свако доба налазило одважних људи, који су бранили човекова права и протестирали против насиља. Тацит вели, пишући о Германима, да би они сами себе продавали игре ради, и драге воље постајали робови; то беше зло, јер човек рађајући се у себи носи клицу слободе, он ту клицу није сам усадио у своју душу, за то је не сме ни истргнути из ње; ако му је пак други кида, онда се тиме чини насиље. За то Германи одричући се своје слободе тешко су грешили¹⁾. Човек се рађа у друштву; овога рани, гаји, васпитава, теши у свакој незгоди и штити против насиља. Човек дакле не припада самом себи него и друштву а друштво има право, да ограничи његову личну слободу у толико у колико то захтева корист целог друштва. Свако друштво, као и човек има право на свој обстанак, за то друштво радове појединих грађана тако удешава, да она буду корисна друштву. Говорећи о слободи човековој, ми смо тога мњења да је човек одређен на добро а никако не на зло: јер чим сврне с правога пута, чим учини које злочинство, он одма губи право на своју слободу, њега опашу грађански закони, који казне сваки преступ. Друштво које се је докопало слободе пошто пото, одма ради да се уреди, да

¹⁾ Давид у псалму 138-ом пева да је Господ дунуо слободу у душу човекову.

себи створи устав и у њему призна личну слободу својих грађана. Друштво, то јест, народ никакав не може обстати без управе; управа и устав то су мерила народне свести. Народ преко својих заступника, слободно изабраних, у договору с владом ствара законе полигичко-грађанске и све остале уредбе нужне за обстанак и развитак друштвено-државни. У овим законима и уредбама држава гледа да обезбеди опште интересе, зато и простор личне слободе законима и установама по околностима означава. Кад грађанин, члан уређеног друштва, потпуно задовољи захтеве друштвено-државне он је потпуно слободан да себи избере положај у друштву какав хоће и жели. У томе га држава не сме без очевидне неправде спречавати. По начелима горе — споменути човек је дакле у друштву обвезан, да пре свега тачно врши дужности грађанске а кад ове изврши, да промишља о својој будућности онако како му се боље свиди. Услед тога видимо у друштву разна занимања; неки постају трговци, неки занатлије, неки ковачи, неки адвокати и т. д. Кад је дакле слободно у држави грађанину бирати себи занимање по свом личном убеђењу, за што не може бити слободно изабрати за се стадеж калуђерски, располагати својим имањем поштено стеченим на свете цели?

Ми овде не говоримо о калуђерима српским, јер они до сада, хвала Богу, уживају признање од државе и уважање народње, ради стечених заслуга; ми ово важно питање о калуђерству претресамо само у опште, и позивамо се на северне Американске државе, где држава не имајући ни једног верозакона ипак их све поштује, у личну слободу не сме да дарне. За то тамо на темељу државног устава и цветају заводи а одатле и држава и друштво вуку велику корист. Кад би која црквена установа у држави рушила ред, скренула са својих правила, тада држава има пуно право, да извиди како установе и заводи црквени стоје, одговарају ли својој цели, али се држава само тада сме уплести у ствари тесно скоп-

WWW.UNILIB

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

чане с црквом кад духовни настојник занемари вршити своју дужност. У европи ничу сваки дан нова друштва, одобрена од влада, па се не виче противу тих друштава; за што дакле дизати хајку на духовна друштва, која бегају од овог света, и у пустињи, самоћи желе да буду корисна себи и народу? Међу друштвима признатим и потврђеним од неких влада у првом реду стоје и фрај маурери (слободњаци); они држе своје јавне седнице, у њима се броје многи великаши, шта више и неки престолонаследници, а каква је цел̃ слободним зидарима добро знаде сваки образан човек. Ко би сумњао о начелима слободних зидара, нека отвори статуте Мацинијеве. С гледишта дакле правнога слободо-умњаци немају шта рећи противу обстанка калуђерства. Исповедати слободна начела за себе, у своме интересу, а закраћивати их другима, то нити је корисно, нити праведно, нити лојално... — Остављамо сада калуђере, желећи да они одговоре својим животом и својим радом праведноме очекивању цркве и народа и повраћамо се на наш главни предмет.

(НАСТАВИТЕ СЕ).

Дописи „Сиону.“

Призрен 26. Априла 1874. год.

(СВРШЕТАК).

Тома Стајевић — то је главни општинар у Враћи, но у исто време и главни присталица бугарски, дакле издајца свога српскога народа па и ако бугарски ни бога назвати неуме. Оваквим га начине сребрници бугарских чорбација, којима он тако ревносно служи, да је пре три године, заједно са ондашњим бугарским учитељем Николом истерао био ондашњег српског учитеља, кога, кад ми одавде опет на своје место поврати смо, они га доцније на издајничкој братској гозби отроваше.

Доротеј — нови бугарски владика за скопљанску епархију, дође амо заједно са Томом. На питање: шта он тражи и мути по Призрену, овај одговараше, да је дошао тобож зато, да свој берат издает. влади нашој представи, почем је скопљанска област (Мутесарифдук) у границама призренског видајета.

Антон Дрндаревић велешанин, припознат од Бугара као велики научењак, беше уграбио са својим доласком на 4—5 дана раније од вишечена двоце. Овај због својих трговачких послова живи више у Пешти и у Бечу него ли код своје куће. А какви беху његови изговори односно његова доласка у Призрен? Он их замотаваше у фирму чудновату. „Дошао сам вели, да као подајник аустријски издејствујем код вилает — владе, да ми допусти, да опет отворим свој хан у скопљу, кога ми затвори скопљанска власт пре краткога времена.“ И ово он говори кад добро зна, да закон земаљски прописује, да нигди у царевини турској несмеду постојати мејане, које не би биле сто аршина даље од Цамије, цркве, мектеба, школе, манастира, текке, мезарлука и гробља, и због којих је узрока и његова мејана затворена. Но „у лажи је плитко дно;“ па се с тога и он брзо издаде, да је дошао управо за то, да спрема земљиште за бугаризам; јер тај посети многе куће по Призрену и околу Призрена, но цео разговор што га вођаше, подводио га је под питање: *зашто се призренска Епархија не одишеш од патријаршије цариградске и неприсаједини ка бугарској екзархији?* Е да ли се код нас немисли подићи на ново пећска патријаршија, чега он као мудрац непризнаваше тако лако могућним, а у исто време обећавајући, да би бугарска Екзархија радо дала свакој општини српској писмене обавезе, да она народу српском нигда неће потирати име, језик и обичај. Доказиваше даље, да они ни желе ништа друго до само то да *Грке ослабе*; а у тим разговорима његовим очитоваше се још, да они управо желе свог бугарског Екзарка поставити на цариградски патријаршески престо; за тим да ће они бити у стању извојевати и политичку независност, и бар под бугарским Кедивом Јусиф Изедин-Ефендијом, наследником садашњег Султана, да ће (као што се лане један од најзнатнијих бугарских предњака у Цариграду пред једним правим српским пријатељем изјаснио) бити у стању водити за собом Србију као мечку на ланцу, које у суштини значи, да сви Срби буду бугарска раја!? Тај велемудри бугарски ветрогоња похвали се да је г. Ристић веома осетљиво кварно *работу бугарску*, а да им сад г. Мариновић са свим иде на руку. О себи пак рече, да је он добар Инглез и Немац али ни једног славенског наречија незна.

На овакве и подобне покушаје он је свуда од Срба добијао овакав одговор: „ми се радујемо сваком напретку Бугара; али смо наумни до краја њихове борбе са Грдима неутрални остати, тим више, што смо од неког времена излублили веру и на спрам Бугара као и на

спрам Грка због наглог и неразборитог насртаја њиховог на народност нашу у старој Србији. То што они гоне наше учитеље из неких места по старој Србији, наш народ сматра као крвну увреду од стране Бугара, за коју ће кад тад тражити рачуна и задовољења.“

Он сазнаде, бајаги, да је тај пут заиста непрактичан и неомишљен од стране Бугара. А кад га запита смо, дали то тако са нама не раде Бугари поводећи се за некаквом турском политиком он одговори: „и то може бити“! Дакле остаде философ бугарски на песку....

Односно успостављења српске патријаршије рекосмо му, да ћемо ми у будуће пословати оно, што нам као најпробитачније укаже само време... И уђута мудрац из Вилеса, и не би од њега гласа ни аваза, нити се за неколико дана јављаше на божији свет. А кад оде из Призрена, онда тек чусмо да је Призренце назвао језуитима. Како држимо, највише га је дирнуло то, што је можда први пут овде чуо, да наш народ није вољан примати за своје архијереје онакве какав је Каматник Виктор и остала његова *братија*. Јамачно ће нас овај бугарски мудрац грдити по немачким новинама пошто још чује, да су га призренци крстили са презименом „ветропировић“ па и ако му доста добро одговара и право његово презиме — Дридаревић.

Но тек што овај одпири, ал ето ти нам на бину Доротеја. Сазнавши какве је лаврове венце његов апостол стекао, он — као препредени језуита, — отиде код једног великог човека овдашњег но код правог пријатеља нашега народа, па му отвори своје срце и почне говорити, да је он и Бугарин и Србин, и да ће сад — пошто је свој бераг овдашњој влади представио, — путовати у Врању, Лесковац и Ниш; па најзад и у Тетово, те да свима општинама каже, да ако су оне као српске до сад постојале, нека постоје као такве и од сад; за учитеље нека узимају кога хоћеју, само нека знаду, да су зависне од бугарске Екзархије у погледу црквено административном. Виктора, тобож, и они осуђују, што се рђаво према српском народу у Епархији понаша, а он ће, вели, ићи у Ниш само с тога, што су Врања и Лесковац подчињени Нишкој обласној управи... Ето како га враг доведе, ал не простом кадуђеру, већ баш старом игуману на исповес!..

Прекјуче стиже глас, да један од повереника наше општине у Цариграду — благодарећи сребрницима бугарских чорбаџија, као и гдуности неких наших Срба Стамболија, — умало није главом

плаћено, с тога, што неће у име наше општине да се одрече од Грчке патријаршије, а гледајући како патријаршија опет оклева да задовољи правична наша потраживања у парници са овдашњим цинцарима, ми увиђамо, да сама патријаршија као нарочито спрема Бугарима благо земљиште у нашем народу. Сад једном срећа послужи сиромаша Лазу, те изнесе главу читаву, а да видимо за даље шта ће још са нама Грци, а шта ли Бугари?!.

»Тврд је орах воћа чудновата
Неразбит' га, зубе поломити,
За медведа скована сикира.«

Величко Трић.

П и с м о

једног православног Руса г. Митрополиту Михаилу о распри међу грчким патријаром, бугарским екзархом и бугарским народом.

ВАШЕ ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВО

Милостиви Господине и Владико!

»Ко мене постави судијом,
или радником над вама?«

Тринајесто правило св. Лаодикијског сабора, забрањује да народ бира лица која се имају рукоположити за свештеника. Правилама св. апостола и васионских сабора, опредељено је коме припада право бирати лица за свештени чин и за више духовне власти — Архиепископа. Но једна гомилаца ултра Јелина — Грка, занешена својом гордошћу, противу здравог разума и убеђења вере, преступа узаконена правила старог и новог завета, па је допустила простом народу, да он бира првосвештенике и поставља их на важна патријаршеска места. Тим својим поступком они се удале од правог пута, којим се ишло од прастарих времена и презреше вољу божју... Каковом су подсмеју изложили они свете заповеди православне науке — није нужно доказивати... Под именом православља, почели су подразумевати ови занешени Грци гадну смесу сањарија безбожно — празноверне старе Еладе с' изопаченим законима Рима, а под именом икона — сирске басне, и најгрубије подражавање сидонском идолу Царици небесној (Деву Марији) и латинском обожавању пале.

Као што су мало ценили ове надри књиге, који оскрвнише онда св. престоле црква на истоку, изобличавања Лактанција, Тертулијана установе прастарих и одлуке апостолске, па и спасителну вољу самог Господа Исуса Христа; тако данас у бесној самовољи и властољубљу, бацају отеческу веру под ноге. И ради достижења често-

љубиве цељи, покорити словене на Балкану и Дунаву, старају се да захвате црквена дела ових народа у своје руке. У овој својој занешености, заборавили су на поштење и услове друштвене пристојности, и као нека доповска чета, удаљавају се од јединства са верним христовим стадом.

Но негледећи на то што је бив. патријар — Антим тако далеко забасао у овом делу; негледећи на малу и ништавну наду, да ће наследник његовог — Антимовог проклетства¹⁾ — Јоаким приклонити главу своју и припасти Христу: — ми не губимо наду, да ће заблудивша гомилица, кад сруши намере — мисиоца — демагога увидити своју заблуду. И кад то увиди, она ће презрети своје удаљење од Бога, удаљење од Апостолске саборне цркве, — одрећи ће се од великог греха — властољубља и лихоинства, које предаде слепце сили сатанинској, па се вратити у наручја православаља.

Господ Ј. Христос, није узимао на се световну власт, нити је такову делио... И његови прејемници — Архијереји, немају права мешати се у туђа дела, т:ј: узимати на се светске бриге.²⁾ Јерископ цариградски није могао заповедати другим патријарсима, који су равни њему: није им могао заповедати, јер су они по благодати св. Духа то исто што и он. С тога дакле, претензије последњег јелинског лажног сабора у цркви и у вери и немогу се назвати другачије већ самоосудом.

Борба у вери и у цркви вечно сматра се као зло. Ми се бојимо, да бугарски јекзарси, бранећи божанствене установе од похитиоца³⁾ не би се и сами заразили опасном болешћу... Јер у одсудној борби, природно је употребити ради заштите и оружије противника. Али таква непажња при одбрани, могла би допринети гору погибију од прве т. ј. удаљење од Бога.

С тога, колико нам силе допуштају, ми који не учествујемо у борби дужни смо предупреджавати сабор бугарски, да не пође путем Ахава, нескремерно непооштрава: клањање људима, више но што здрави разум допушта, презрење изучавања библије, и нескрење на руку свему, што једином ђаволу годи.

Нек се чувају од реченог и остале цркве божје међу славенима; у турској, Аустрији и Босни. Ништа светско, нити што се неподудара са чином светитељским да их не занима, и сам Господ нашег спасења, укрепиће верно служење њихово, и благословиће људе своје миром! Псал. XXVIII.

Просећи светитељског благослова и препоручујући се св. молитвама, са особитим поштовањем. и т. д.

¹⁾ Антим је бадио на Бугарску цркву и Бугаре анатему.

²⁾ Св. апост. пр. VI.

³⁾ Дела ап. VII. 2. Григор. вел. пис. књиг. IX пос. 9.